

KİTAP TANITIMI

ALİ EL-KARÎ'NİN ŞİA'NIN TEKFİR EDİLEMİYECEĞİNE DAİR İKİ RİSALESİ

*Cağfer KARADAŞ**

Ali el-Karî, Şiilerle ilk olarak gençlik yıllarında, Herat'ta karşılaşmıştır. Takriben 916/1510 yıllarında Herat'ı işgal eden Safevîler, hutbede sahabeye sebbetmediği için Ali el-Karî'nin hocasını öldürmüşlerdir. Bunun üzerine Ali el-Karî "bid'at yurdu" diye nitelediği ana yurduğundan ayrılıp, "sünnet yurdu" olarak kabul ettiği Mekke'ye göç etmiştir¹.

Şiilik hakkında kaleme aldığı "*Şemmu'l-avârid fi zemmi'r-Revâfid*" ve bu eserin muhtasarı olan "*Sülâletu'r-risâle fi zemmi'r-Revâfid*" adlı eserlerinde Rafizîlerin ashaba sebbetmeleri konusunu incelemiştir.

Müellif konuyu iki kısımda ele almıştır. Birinci kısımda Sahabe'ye sebbetmeleri dolayısıyla Şia'nın tekfirine dair kesin delillerin olmadığı, dolayısıyla tekfir olunamayacaklarını işler. İkinci kısımda ise, onların tekfirine dair zannî deliller bulunduğunu belirtir ve bu delilleri sıralar. Ancak şunu belirtmekte fayda vardır: Ali el-Karî risalenin başında, "sağlam bir şekilde kişinin inancını güzelleştirmesinin gerekliliğine" işaret ettikten sonra "Akaid binasının zannî deliller üzerine değil, kat'i deliller üzerine kurulmasının gerekli olduğunu belirtir"².

Ali el-Karî, Şia'nın Sahabe'ye sebbetmesi sebebiyle tekfir olunamayacağına dair, "Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bundan başkasını dilediği kimse için bağışlar"³ ayeti ile "Müslümana sebbetmek fisk,

* *Araş. Gör.; U.Ü. İlâhiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı.*

1 Ali el-Karî, *Şemmu'l-avârid fi zemmi'r-Revâfid*, A. Akın Çığman özel ktp. vr. 178a-189a.

2 A.g.e., vr. 175.

3 Nisa, 4/48.

öldürmek ise küfürdür"⁴ hadisinin kat'i deliller olduğunu zikrettikten sonra, "Ashabıma sebbetmek affedilmez bir günahtır" hadisini İbn Teymiyye (728/1327)'nin uydurma hadislerden saydığını nakleder.

Bu konudaki icmaa' gelince, ne ashaptan ne de tabîinden Hz. Ebû Bekr ve Ömer'e sebbedenin küfrüne ve öldürülmesine dair bir söz sabit olmuştur. Ehl-i Sünnet çoğunluğu Şia'nın tekfir edilmemesi gerektiği hususunda müttafiktir. Ayrıca "La ilahe illallah" diyen bir kimsenin günahından dolayı tekfir olunamayacağına ve müslümanı öldürenin bu suçundan ötürü küfre girmeyeceğine kıyasen ashaba sebbeden tekfir edilemez⁵.

Bunları sıraladıktan sonra Ali el-Karî, "Peki bunların tekfirine dair zannî deliller yok mudur?" sorusuna karşılık zannî delil olarak "Muhammed Allah'ın elçisidir. Onun yanında bulunanlar kafirlere karşı şiddetli kendi aralarında merhametlidirler..."⁶ ayetiyle "Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan"⁷ ayetini delil getirmiştir. Bu ayetlerin açıklamasını da şöyle yapar: Allah Teala birinci ayette "sahabeyi affedeceğini ve onlara büyük sevap vereceğini vadeder. Bundan dolayı onlara buğzedilemez. Onlara buğzedenler, Yahudi ve Hıristiyanlardan daha kötü kimselerdir. Nitekim onlar da "İnsanların en hayırlısı İsa ve Musa'nın ashabıdır" diyorlardı. İkinci ayette ise Allah Teala'nın onlardan razı olduğu vurgulanmaktadır. Allah'ın razı olduklarına sebbetmek ise kişiyi zor durumda bırakır.

Sünnetten delil ise şu hadistir: Hz. Ali'den gelen bir rivayette Resulullah şöyle buyurmuştur: "Rafiziler diye anılan bir kavim gelecek, onlarla karşılaşırın onları öldür. Çünkü onlar müşriktirler". (Hz. Ali) "Ey Allah Rasulü, onların alametleri nedir?" dedim. "Sende olmayan şeyde ifrata giderler, ashabıma dil uzatırlar ve söverler" buyurdu⁸.

Bununla birlikte Ali el-Karî, bu konudaki hadislerin ahad yolla geldikleri için kesinlik ifade edemeyeceklerini, bu tür hadislerin fer'i konularda delil olabileceklerini, ancak usulu'd-dinde bunlarla hüküm verilemeyeceğini belirtir⁹.

Nüshaları:

Şemmu'l-avârid: D. İbrahim Paşa, nr. 298; Raşid ef. 690/35; Reisülküttab, nr. 1146/46; Esad ef, nr. 1690; Arif Hikmet, nr. 82/2.

Sülâletü'r-risâle: D. İbrahim Paşa, nr. 298; Arif Hikmet, nr. 17/9.

4 Buharî, İman, 26; Müslim, İman, 116.

5 Ali el-Karî, Şemmu'l-avârid, vr. 176b-179b; Sülâletü'r-risale fi zemmi'r-Revâfid, vr. 190a-191a.

6 Fetih, 48/29.

7 Tevbe, 9/100.

8 Ebu Ali el-Heysemî, Mecmau'z-zevâid, Beyrut, 1406/1986, X, 24-25.

9 Ali el-Karî, Şemmu'l-avârid, vr. 179b-186.